

KÚRIA

Bfv.III.236/2014/6.szám

A Kúria Budapesten, a 2014. év november hó 18. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A zugírárszat vétsége miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Veszprémi Járásbíróság 10.B.384/2012/12. számú ítéletét, illetőleg a Veszprémi Törvényszék 2.Bf.199/2013/3. számú végzését hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Veszprémi Járásbíróság a 2013. február 5-én kihirdetett 10.B.384/2012/12. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki zugírárszat vétségében [1978. évi IV. törvény szerinti Btk. 248. § (1) bek.]. Ezért őt megrovásban részesítette.

Védelmi fellebbezés alapján eljárva a Veszprémi Törvényszék a 2013. december 17-én meghozott 2.Bf.199/2013/3. számú végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

Az elsőfokú bíróság jogi értékelése szerint a terhelt - aki nem volt jogtanácsos vagy ügyvéd - azáltal valósította meg a felrótt cselekményt, hogy megbízási szerződés alapján, díjazás ellenében jogi tanácsadást végzett.

A másodfokú bíróság szerint a terhelt bűnösségére vont jogi következtetés és a cselekmény jogi minősítése törvényes. Kifejtette továbbá, hogy - az iratokból kitűnően - 2010. augusztus 18-án nyomozást rendelt el a Központi Nyomozó Ügyészség és 2010. szeptember 17-én intézkedett a terhelt által kötött megbízási szerződések, elszámolási iratok beszerzése végett. Ez a terhelt büntetőjogi felelősségének tisztázását célozta. Tehát olyan érdemi intézkedés volt, miáltal a felrótt bűncselekmény vád szerinti és irányadó tényállásban azzal egyezően megállapított utolsó elkövetési időpontjától - 2007. október 31-től - számított elévülés 3 éves időtartama, még bekövetkezte előtt félbeszakadt, s újrakezdődött.

Ehhez képest pedig - bár kétségtelen, hogy az elkövetés utolsó időpontjától a gyanúsítás közléséig, 2012. január 26-ig több, mint 3 év telt el - az elévülés nem következett be.

Az eljáró bíróság - indokolásából kitűnően - az elkövetéskor hatályos, 1978. évi IV. törvény szerinti Btk.-t alkalmazta.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő - a Be. 416. § (1) bekezdés a) és b) pontját megjelölve - felülvizsgálati indítványt a bűnösség megállapítása miatt, törvénynek megfelelő határozat meghozatala érdekében.

Indokai szerint a nyomozás során az elévülés bekövetkezett, ugyanis annak félbeszakítására csak érdemi, az ügy előbbre vitelét célzó intézkedés ad alapot. Ilyen intézkedés azonban nem történt sem a 2010. augusztus 18-i nyomozás elrendelését megelőzően, sem pedig azt követően 2010. október 31-éig. Az iratbeszerzés iránti 2010. szeptember 17-i intézkedés ugyanis nem minősül az ügy előbbre vitelét célzó érdemi eljárási cselekménynek. A terhelt meggyanúsítása pedig csupán 2012. január 26-án történt.

Kifogásolta továbbá, hogy a 2010. augusztus 18-án elrendelt, s utóbb 2010. december 18-áig meghosszabbított nyomozás ezt követő ismételt meghosszabbításáról 2011. január 3-án - tehát a határidő lejártá után - határozott a nyomozó hatóság. Ehhez képest a nyomozást meg kellett volna szüntetni.

Az indítvány kifogásolta, hogy - álláspontja szerint - a vád és az irányadó tényállás csupán általános jelleggel utal arra, hogy a terhelt jogi tanácsot adott. A vád és az irányadó tényállás sem tartalmazza pontosan, hogy a felrótt jogi tanácsadás kinek, hol, mikor, milyen tartalommal történt.

A felrótt magatartás nem a szerződések elkészítése, hanem az azokkal egyetértést kifejező aláírás.

A szerződések véleményezése láttamozás útján pedig nem azonosítható az ügyvédi törvény szerinti - illetve a megbízási szerződésben rögzített - jogi tanácsadással.

Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 5. § (1)-(2) bekezdése szerint a jogi tanácsadás kizárólagos ügyvédi tevékenység, azonban a (3) bekezdés szerint az ügyvéd elláthat adótanácsadást, társadalombiztosítási tanácsadást, pénzügyi és üzletviteli tanácsadást (ami egyaránt jogalkalmazást érintő, jogi tanácsadási tevékenység), tehát azt más is végezheti.

Ehhez képest tisztázandó a jogi tanácsadás fogalma. Az indítvány szerint a jogi tanácsadásnak van kizárólagos köre (amit csak ügyvéd végezhet), ilyen a polgári és büntetőjogi feladatkör. Van azonban, amit az ügyvéd nem kizárólagos jogkörrel végezhet, mivel más is elláthatja, idetartoznak a speciális jogterületek (adó, társadalombiztosítás, pénzügy, ügyvitel).

Az indítvány szerint viszont a terhelt a vádbeli időszakban egyáltalán nem fejtett ki az ügyvédi tanácsadáshoz hasonló tevékenységet, ez nem is bizonyított, továbbá nem tisztázott, hogy a jogi tanácsadás körében tényállásszerű magatartás-e a szerződések véleményezése láttamozás útján.

Az indítvány hivatkozott a társadalomra veszélyesség hiányára. Utalt arra, hogy cégek (ügyvéd bevonása nélkül) a velük rendszerint munkaviszonyban álló, és akár jogi végzettség nélküli munkatárssal véleményeztetik szerződéseiket, a jogi osztályon jogvégzett személyek készítik elő a szerződést, akik ügyvédi kamarának nem tagjai, tevékenységükért pedig bért kapnak.

Ugyanígy a közbeszerzési referens részt vesz a pályázatok kiírásában, elbírálja a beérkező ajánlatokat, megköti a szükséges szerződéseket, ami nem jogi tanácsadás.

A szerződések pedig - amint a vádmódosítás is rögzítette - a terhelt közreműködése nélkül készültek, azokat az aláírásuk előtt a terhelt láttamozta. A terhelt a szerződéseket a közbeszerzési eljárásban szerzett tapasztalatai alapján a közbeszerzési eljárásnak megfelelőisége vonatkozásában vizsgálta meg.

Mindezen túlmenően a zugírászat esetében az üzletszerűség tényállási elem, ami nélkül a cselekmény nem valósul meg. A jogosulatlanul, de nem rendszeres haszonszerzésre törekedve, nem üzletszerűen elkövetett cselekmény nem bűncselekmény. Továbbá a felrótt cselekmény kapcsán az ellenértéket nem a terhelt, hanem egy Bt. kapta meg.

A Legfőbb Ügyészség BF.273/2014/1. számú átiratában a

felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta és a megtámadott határozat hatályban tartását indítványozta.

Álláspontja szerint téves az indítványnak az elévülésre való hivatkozása. A zugírászat ugyanis törvényi egység, tehát elévülése az utolsó részcselekmény befejezésétől kezdődik. Az irányadó tényállás szerint a terhelt 2007. október 31-éig végezte megbízás szerinti tevékenységét, az általa utolsóként megvizsgált szerződés kelte pedig 2007. szeptember 20.

Utóbbi időponthoz képest is 3 éven belüli a nyomozás 2010. augusztus 18-i elrendelése, ami az elévülést - a következetes ítélkezési gyakorlat szerint - félbeszakította.

A Legfőbb Ügyészség szerint a vád megfelelt a Be. 2. § (2) bekezdésének, mivel

- konkrétan körülírta a terheltnek felrótt elkövetési magatartást: ami a szerződések egyetértést kifejező aláírása; ez pedig a jogszabályi előírásokkal való összevetést jelenti; és
- konkrétan megjelölte az elkövetési időpontot, ami 2005. szeptember 30. és 2007. október 31. közötti.

A Legfőbb Ügyészség szerint a terhelt - a megbízási szerződés alapján - arra vállalt köteleességet, hogy a megkötendő szerződéseket formai és tartalmi szempontból, a jogszabályi feltételeknek megfelelőség érdekében áttekinti.

Ez a tevékenység pedig az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 27. § (1) bekezdés a) pontjának - az ügyvédi ellenjegyzésnek - megfelelő, ami pedig jogi tanácsadásnak tekinthető. E törvény 5. § (1) bekezdése sorolja fel a rendszeres, ellenérték fejében kizárólag ügyvéd által végezhető tevékenységet (közte a jogi tanácsadást), az 5. § (3) bekezdése pedig felsorolja az ügyvéd által is végezhető további tevékenységeket, melyek ekként nem tartoznak a jogi tanácsadás körébe.

A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint az 1998. évi XI. törvény 5. §-ának (1) bekezdése azt is egyértelművé teszi, hogy más törvény lehetővé teheti jogi tanács rendszeres ellenérték és díjazás fejében történő nyújtását. Ilyen az 1983. évi 3. tvr., ami alapot ad a jogtanácsos, illetve a cégeknél alkalmazott jogi előadó tevékenységének.

A terhelt viszont ezzel szemben nem volt jogtanácsos, sem munkaviszonyban álló jogi előadó, a felrótt tevékenységét megbízási szerződés alapján végezte.

A zugírászat társadalomra veszélyessége pedig éppen abban áll, hogy

az elkövető olyan tevékenységet végez, amelyre kizárólag az ügyvéd vagy jogtanácsos lenne jogosult, ami sérti ezen foglalkozások jogos érdekeit.

A Legfőbb Ügyészség kifejtette továbbá, hogy az üzletszerűséghez megkívánt rendszeres haszonszerzés más személy vagyoni gyarapodása érdekében elkövetett cselekmények esetében is megállapítható. Ehhez képest pedig közömbös, hogy a terhelt tevékenysége után járó megbízási díjat nem ő, hanem az a Bt. kapta, melyben kültag.

A védő (Legfőbb Ügyészség átiratára tett) - 2014. október 9-én érkezett - észrevételében kifejtette, hogy a terhelt magatartása nem tényállásszerű.

A jogi tanácsadás fogalmát nem határozza meg az ügyvédi törvény és a bírói gyakorlat, az alapügyben eljáró ügyészség és bíróság pedig tágan értelmezte azt.

Az ügyészség végindítványa szerint a terhelt a szerződéseket „egyetértését kifejezve aláírásával látta el”, az ítélet viszont azt állapította meg, hogy „egyetértését kifejezve ellenjegyzéssel látta el”.

Kétségtelen, hogy az - ügyvédi törvény szerinti jogi tanácsadás fogalmi körébe sorolható - ügyvédi ellenjegyzés kizárólagos ügyvédi privilégium, azonban nem azonosítható vele a szerződések - láttamozás útján való - véleményezése, az egyetértés kifejezését tanúsító egyszerű láttamozás, a dokumentum szignóval ellátása. Ehhez képest pedig az ilyen magatartás jogi tanácsadásként sem értékelhető.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős ítélettel szemben a jogi - nem ténybeli - kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében megjelölt anyagi és eljárásjogi okból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

Az indítvány kifogásolta a bűnösség megállapítását, konkrétan a büntethetőség elévülésére hivatkozott, másrészt a felrótt magatartás jogellenességét és tényállásszerűségét - tehát az eljáró bíróság jogkövetkeztetését - vitatta. Sérelmezte továbbá, hogy a vád csupán általános jelleggel utalt jogi tanácsadásra, és nem tartalmazta konkrétan az ekként felrótt tevékenység mibenlétét, pontos idejét, helyét.

A Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja alapján valóban felülvizsgálati ok a 373. § (1) bekezdés I. pontjának c) alpontja szerinti eljárási szabálysértés, és [a 428. § (2) bekezdése folytán felülvizsgálatban is] feltétlen hatályon kívül helyezés mellett az eljárás megszüntetését eredményezi, ha a bíróság törvényes vád hiányában járt el; ami a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból is vizsgálendő.

Jelen ügyben azonban erről nincs szó.

A Be. 2. § (1) bekezdése szerint a bíróság ítélezése során törvényes vád alapján jár el. A Be. 2. § (2) bekezdése szerint törvényes a vád, ha a vádemelésre jogosult a bírósághoz intézett indítványában meghatározott személy pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezi.

A benyújtott vád alaki és tartalmi törvényessége (alanyi és tárgyi meghatározottsága, továbbá személyre konkretizáltsága) azonban kétségtelen.

A végindítvánnyal módosított vád szerint

- a terhelt, mint Bt. kültagja a Bt. képviseletében megbízási szerződést kötött a V. K. Társulással jogi tanácsadási, szerződéskötés előkészítési feladatok elvégzésére; a szerződés értelmében a Bt. anyagi ellenszolgáltatás fejében vállalta pályázati igazolások elkészítését, jogszabályi előírásokkal összevetését, jogi értelmezések készítését;
- a szerződés 2005. szeptember 1-jétől - meghosszabbításokkal - 2007. október 31-éig volt hatályban;
- a terhelt 2005. szeptember 30-a és 2007. október 31-e között folyamatosan elvégezte a szerződésben vállalt feladatokat;
- a terhelt egyetértését kifejezve aláírásával látta el, és ezáltal jogi tanácsadási tevékenységet fejtett ki a 2006. október 5-én és október 20-án aláírt egy, a 2006. november 2-án aláírt kettő, és a 2007. április 11-én aláírt egy, a 2007. szeptember 20-án aláírt egy szerződés, valamint további egyéb megállapodás-módosítások vonatkozásában;
- mindezek fejében a K. Társulás a Bt.-nek 2005. október 10. és 2007. november 15. között, havi rendszerességgel 70-90 eFt-ot, összesen 1.950.000 forintot fizetett;
- a terhelt 2005. augusztus 31-éig szerepelt a megyei ügyvédi kamara ügyvédjelölti névjegyzékében; azt követően ügyvédi kamarai tagsága nem volt, ügyvédi (közösségi jogászi), alkalmazott ügyvédi (közösségi jogászi), jogtanácsosi névjegyzékben nem szerepelt.

Az 1978. évi IV. törvény szerinti Btk. 248. § (1) bekezdése alapján a zugírással vétségét követi el, aki jogosulatlanul, üzletszerűen

ügyvédi, jogtanácsosi vagy közjegyzői tevékenységet végez. A (2) bekezdés szerint súlyosabban minősül és büntett, ha a zugírászatot ügyvédi, jogtanácsosi vagy közjegyzői tevékenységre jogosultság színlelésével követik el.

Következésképpen a vád a törvényi tényállás tárgyi oldalához tartozó elkövetési magatartást és elkövetési módot, valamint az elkövetés idejét is jogi következtetés levonására, ekként a bizonyítás lefolytatására alkalmas körülírással meghatározta. Az elkövetés helyének meghatározása pedig a felróhatóság szempontjából jelen ügyben közömbös.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye akkor is, ha a terhelt bűnösségének megállapítására az anyagi jog szabályának megsértése miatt került sor.

Előrebocsátja a Kúria (ennyiben egyetértve az indítvány szerinti állásponttal), hogy amint törvényes vád hiánya esetén nincs (nem lett volna) helye büntetőjogi felelősség, így az elévülés kérdésének vizsgálatának sem, akként elévülés bekövetkezte esetében sincs további lehetőség büntetőjogi kérdések tisztázására.

Mindkettő abszolút akadály, ami az eljárás minden szakaszában vizsgálándó, eljárásjogi következménye pedig megszüntetés. A törvényes vád fogalma, illetve hiányának következménye tisztán eljárásjogi, míg az elévülés fogalma, bekövetkeztének feltételei, konzekvenciája anyagi jogi, és csupán ennek mikénti érvényesítése eljárásjogi kérdés.

Ha a büntethetőség elévülésének bekövetkeztét követően állapították meg a bűnösséget, illetve annak figyelmen kívül hagyásával hoztak ügydöntő határozatot, akkor az a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerinti anyagi jogi felülvizsgálati ok. Ha viszont az elévülés bekövetkeztének megállapítása a törvénysértő, akkor az a 416. § (1) bekezdés c) pontja szerinti eljárásjogi felülvizsgálati ok.

Valójában mindkettő a büntető anyagi jog szabályának megsértése; a különbségtétel oka, hogy előbbi következményeként büntethetőséget megszüntető ok ellenére ügydöntő határozatot hoztak, utóbbi esetében pedig ilyen ok hiányában nem folytatták le az eljárást.

Jelen ügyben - az indítvány kifogása folytán - előbbi, tehát anyagi jogi ok a felülvizsgálat tárgya.

Nem tévedett azonban az eljárási bíróság, amikor azt állapította meg, hogy a terhelt - vád szerinti bűncselekmény miatti - büntethetősége nem évült el.

Az 1978. évi IV. törvény szerinti Btk. 33. § (1) bekezdés b)

pontjának második fordulata alapján a terhelt büntethetősége - a vád szerinti bűncselekmény esetében - 3 év elteltével évül el. A vád szerinti elkövetési időpont 2005. szeptember 30. és 2007. október 31. közötti.

Ez önmagában elegendő arra, hogy a Btk. 34. § a) pontja értelmében az elévülési időt számítani lehessen. Ugyanakkor kétségtelen az is, hogy az irányadó tényállás alapján

- a terhelt 2007. november 23-i nyilatkozatával 2007. október 31-i hatállyal mondta fel megbízási szerződését, és
- utoljára 2007. szeptember 20-án került sor a terhelt által áttekintett szerződés megkötésére.

Következésképpen az elkövetési magatartás - a 2005. szeptember 30-ától 2007. október 31-ig hatályos megbízási szerződés szerinti tevékenység - utolsó kifejtése időpontjának 2007. szeptember 20-a tekintendő.

A Btk. 35. § (1) bekezdése alapján az elévülést félbeszakítja a büntetőügyekben eljáró hatóságoknak az elkövető ellen, a bűncselekmény miatt foganatosított büntetőeljárási cselekménye. A félbeszakítás napján az elévülés ismét elkezdődik.

Büntetőeljárási az olyan cselekmény, mely a Be.-ben kifejezetten szabályozott, illetve elvégzésére a Be. szabályai adnak felhatalmazást, teljesítése a büntetőeljárás érdekében áll. A büntetőügyben eljáró hatóság fogalma különösebb magyarázatot nem igényel.

Ehhez képest a büntetőügyben eljáró hatóság általi büntetőeljárási cselekmény

- egyrészt az, melynek megtételéhez már önmagában - tartalmától függetlenül - joghatást fűz a Be. (nyomozás elrendelése, vádemelés, ítélet meghozatala stb.);
- másrészt olyan cselekmény, amely valamely konkrét, reálcselekmény foganatosítása (házkutatás, lefoglalás, elfogatóparancs, elfogás, idézés, kiadatás stb.).

A büntethetőség elévülését félbeszakító eljárási cselekmény pedig az, amelynek

- foganatosítója olyan, büntetőügyekben eljáró hatóság, amely éppen az adott büntetőügyben ekként eljár (alanyi követelmény; BH 1998.162. II.);
- ténybeli alapja azonos az elévülés kérdésének vizsgálatakor eljárás tárgyát képező cselekmény ténybeli alapjával, tehát azonos ténybeli alapú bűncselekmény miatt és nem más, olyan eljárásban foganatosították, melynek az nem tárgya (tényazonosság követelménye; BJD 3640., 4696., 7884., BH 2007.363. I.);
- tartalma az elkövető ellen irányul, tehát nem csupán vele

kapcsolatos (irányultság követelménye; BJD 4696., 7884., BH 1998.162. II., 2007.363. I.);

- jelentősége érdemi, tehát az eljárás előbbre vitelére alkalmas, nem kizárólag az elévülés félbeszakítását célozza, nem csupán adminisztratív, illetve korábbi megismétlésében kimerülő (érdemiség követelménye; BJD 206., 2486., 2493., 4696., 5692., 5693., 7087., 7884., BH 1996.567. I., 1998.162. II., 2003.99. II., 2005.163., 2007.363. I.).

Az iratokból kitűnően a Központi Nyomozó Ügyészség az alapügyben

- 2010. augusztus 18-án rendelt el - a Be. 170. § (1)-(2) bekezdése alapján - nyomozást zugírászat büntette miatt (nyom. iratok 27. o.); és

- 2012. március 13-án emelt vádat.

A Be. 170. § (2) bekezdése értelmében a nyomozás elrendelése kétségkívül büntetőeljárás cselekmény, a büntetőeljárás megindítását, ekként értelemszerűen annak előbbre vitelét szolgálja.

Az irányadó tényállásból - egyébként az iratokkal is egyezően - egyértelműen kitűnik, hogy a nyomozás elrendelése kiterjedt azon cselekmény ténybeliségére, amivel később a terheltet meggyanúsították, illetve megvádolták.

Ehhez képest - és a következetes ítélkezési gyakorlat szerint - az e feltételeknek maradéktalanul megfelelő büntetőeljárás cselekmény, így jelen ügyben a nyomozás elrendelése az elévülést félbeszakítja. Nincs jelentősége annak, hogy a terheltet gyanúsítottként kihallgatták-e (BH 2007.363., 2008.204. I.).

Az indítványban foglaltak kapcsán a Kúria rámutat arra, hogy a Be. 6. § (2) bekezdése szerint büntetőeljárás csak bűncselekmény gyanúja alapján, és csak az ellen indítható, akit bűncselekmény megalapozott gyanúja terhel.

Gyanú nélkül tehát nem indítható büntetőeljárás, ennél fogva büntetőeljárás cselekmény (nyomozás) sem végezhető.

Büntetőeljárás megindításához, illetve nyomozás elrendeléséhez azonban elegendő valamely, emberi magatartást feltételező történés oly mértékű ismerete, amely bűncselekmény gyanújára okot ad.

Az elkövető kilétének ismerete viszont nem feltétele, hanem legfeljebb célja a nyomozás elrendelésének. A Be. 164. § (2) bekezdése alapján ugyanis a nyomozás feladata - egyebek mellett - az elkövető személyének felderítése.

Az elkövető személyének közömbössége (esetleges ismeretlensége) -

értelemszerűen - nem azt jelenti, hogy az elkövető ne lenne konkrét személy, illetve bárki lehet, hanem csupán azt, hogy kiléte a nyomozóhatóság előtt még nem ismert.

Ennélfogva, amikor elrendelik a nyomozást, akkor az valójában nem csak tárgyi, hanem alanyi szempontból is meghatározott (akkor is, ha nincs konkrét személy megjelölve), szükségképpen mindig valaki ellen, az elkövető ellen történik. Általa nem csupán önmagában a tett, hanem elkövetője is üldözötté válik. Értelemszerűen nem csak a hollét, hanem a kilét kiderítése iránti intézkedés is a Btk. 35. § (1) bekezdése szerinti, elkövető ellen irányulónak tekintendő.

Az illető személy tudomásszerzése (meggyanúsítása) pedig nem feltétele annak, hogy ellene irányulónak - ekként elévülést félbeszakító hatásúnak - lehessen tekinteni valamely büntetőeljárás cselekményt. Ezzel ellentétes felfogás oda vezetne, hogy ismert kilétű, de szökésben lévő személy elleni elfogatóparancs kibocsátása nem, csupán az elfogás, avagy az elfogást követően a gyanúsítottá nyilvánítás ténye lenne alkalmas a büntethetőség elévülésének félbeszakítására. Ami nyilvánvalóan téves.

Mindezzel összhangban áll a Btk. 35. § (1), a Be. 164. § (2), valamint (egyebek mellett) a Be. 200. § (1) bekezdése szerint az „elkövető” - s nem pedig a „terhelt” - fogalmának használata.

Az elkövető anyagi jogi, a terhelt (gyanúsított, vádlott, elítélt) eljárásjogi fogalom. Utóbbi rendeltetése az eljárási joggyakorlással veszi kezdetét, s értelemszerűen ismert kilétű személyt takar. Ezzel szemben az elkövető fogalma átfogja mind az ismeretlen, mind pedig az ismert kilétű személyt azon egyszerű oknál fogva, hogy rendeltetése a büntető igény érvényesítésével függ össze.

Ezért a Btk. 35. § (1) bekezdése esetében közömbös a Be. 6. § (2) bekezdése szerinti különbségtétel. Az elévülés attól függetlenül kezdetét veszi, hogy indul-e, és ha igen, mikor büntetőeljárás, viszont azt a - már kifejtettek értelmében vett - büntetőeljárás cselekmény attól függetlenül félbeszakítja, hogy ismert vagy ismeretlen kilétű személy (mint elkövető) ellen irányul-e.

Az eltérő fogalomhasználat egyébként jelzi azt is, hogy nem esik egybe a büntetőigény érvényesítésének és az eljárási jogok gyakorolhatóságának kezdete. Az eltérés oka ugyancsak értelemszerű: az elkövető magatartása keletkezteti a büntetőigényt, aminek a büntetőügyben eljáró hatóság általi érvényesítése teszi szükségessé az eljárási joggyakorlás lehetőségének biztosítását, s nem pedig fordítva.

Következésképpen a terhelt - vád szerinti bűncselekménye miatti - büntethetőségének 2007. szeptember 20. napján kezdődött, 3 éves tartamú elévülését a 2010. augusztus 18. napján történt nyomozás elrendelése félbeszakította. Ekkor az elévülés újrakezdődött.

Ehhez képest pedig az elévülés bekövetkezte egyaránt nem képezhette anyagi jogi akadályát a 2012. március 13-i vádemelésnek, a 2013. február 5-i elsőfokú elítélésnek, illetve a másodfokú bíróság 2013. december 17-i helybenhagyó határozatának.

Az indítványban foglaltak kapcsán megjegyzi a Kúria, hogy felülvizsgálat szempontjából közömbös a nyomozást meghosszabbító határozat időbeli megfeleltetésére vonatkozó kifogás. A már kifejtettek szerint ugyanis a nyomozás elrendelésének anyagi jogi - elévülést félbeszakító - hatása volt, másrészt a nyomozó hatóság eljárási cselekményeinek szabályossága nem tárgya a felülvizsgálatnak, nem vonható a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja körébe.

Az eljáró bíróság akkor sem sértett törvényt, amikor a terhelt bűnösségét a zugírászat alapesetében megállapította, és az alkalmazott intézkedés is törvényes.

Az irányadó tényállás - a váddal egyezően - rögzítette, hogy a terhelt

- 2005. augusztus 31-én a Bt. kültagjaként, a Bt. képviselőjeként kötött - és időközben, változatlan tartalommal, rendszeresen, utoljára 2008. december 31-ig terjedő időre megújított - szerződéssel jogi tanácsadási feladatok elvégzését vállalta, havi díjazás ellenében;

- a szerződés alapján 2005. szeptember 30-a és 2007. október 31-e között 5 - utóbb megkötött - szerződés, valamint más megállapodás-módosítások tartalmát jogi szempontból áttekintette és egyetértését kifejezve ellenjegyzésével látta el, a szerződés szerinti havi díjazás ellenében;

- a vádbeli időszakban (nem vitatottan) ügyvédi, jogtanácsosi névjegyzékben nem szerepelt.

A Btk. 248. §-a szerinti zugírászat tényállásszerű megvalósulásának együttes feltétele: ügyvédi, jogtanácsosi vagy közjegyzői tevékenység jogosulatlan és üzletszerű végzése.

A zugírászat törvényi tényállása kerettényállás, elkövetési magatartását külön törvényekben meghatározott szabályok töltik meg tartalommal.

Nem az ügyvéd, jogtanácsos, közjegyző bármilyen tevékenysége, hanem foglalkozási jogosultsága alapján végzett szakmai tevékenysége, és nem bármely ilyen szakmai tevékenysége, hanem kizárólag az általa

végezhető szakmai tevékenysége tartozik - az illetéktelenek ellenében - büntetőjogi védelem alá.

A büntetőjogi védelem indoka kettős: egyrészt a foglalkozási jogosultság elvárásához (alanyi feltétel), másrészt e jogosultság kizárólagos gyakorlásához (tárgyi feltétel) fűződő érdek. E két kötöttség nélkül bárki bármely adott tevékenységet végezhetné (miáltal értelmét vesztené az ügyvédi, jogtanácsosi, közjegyzői foglalkozásra jogosultság, illetve állami képesítés). Ugyanakkor - nyilvánvalóan - indokolatlan (és lehetetlen) lenne minden jogi természetű tevékenység végzését jogosultsághoz kötni, és tiltani a jogosultság nélküli, viszont szívességből történő ellátását.

Ezért külön törvényben meghatározott, hogy mely jogi tevékenység az ügyvédi, a jogtanácsosi, a közjegyzői tevékenység, s ezen belül mely tevékenységet végezhet kizárólag ügyvéd, jogtanácsos, közjegyző, s ezen túlmenően, hogy mely ügyvédi tevékenység ellenérték fejében és rendszeres ellátására jogosult kizárólag az ügyvéd.

Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (Ügytv.) 5. § (2) bekezdése szerint - eltérő törvényi rendelkezés hiányában - kizárólag ügyvéd jogosult ellenérték fejében rendszeresen az 5. § (1) bekezdés szerinti tevékenység végzésére, melyek a következők: ügyfél képviselete, büntetőügyben védelem ellátása, jogi tanács adása, szerződés, beadvány, más irat készítése, továbbá az ezekkel összefüggő pénz és értéktárgy letéti kezelése.

Az Ügytv. 5. § (3) bekezdése azokat a tevékenységeket sorolja fel, amelyeket ügyvéd is elláthat, viszont nem csupán ügyvéd láthat el. Az Ügytv. 6. §-a pedig - az összeférhetetlenség címén - azokat a foglalkozásokat és tevékenységeket sorolja fel, amelyek vállalására ügyvéd nem jogosult.

Kétségtelen, hogy egyaránt tanácsadás a kizárólagos ügyvédi tevékenység körébe tartozó jogi tanács adása [Ügytv. 5. § (1) bek. c) pont] és a nem kizárólag ügyvéd által, de általa is végezhető adótanácsadás, társadalombiztosítási tanácsadás, pénzügyi és egyéb üzletviteli tanácsadás, valamint hivatalos közbeszerzési tanácsadói tevékenység [Ügytv. 5. § (3) bek. a)-c), i) pont]. Vitathatatlan, hogy mindezen tanácsadásnak egyaránt van jogi vonatkozása.

Az Ügytv. 5. § (1) bekezdés c) pontja szerinti „jogi tanács adása” azonban nem gyűjtőfogalom, aminek körébe vonható az 5. § (3) bekezdése szerinti tanácsadási tevékenység. Az Ügytv. 5. § (3) bekezdése szerinti tevékenység ellátása nem kötött ügyvédi jogosítványhoz, ekként a zugírászat szempontjából közömbös.

Amennyiben a terhelt kizárólag és kifejezetten arra vállalkozott

volna, hogy a jövőben kötendő szerződéseket adó, társadalombiztosítási, pénzügyi, avagy közbeszerzési szempontból kontrollálja, véleményezi, akkor magatartása valóban nem lenne tényállásszerű. Az Ügytv. szerint ugyanis ezek a szaktanácsadások nem tartoznak a kizárólagos ügyvédi tevékenység körébe.

Ehhez képest - az Ügytv. értelmében - az Ügytv. 5. § (1) bekezdés c) pontja szerinti „jogi tanács adás” minden olyan jogi tartalmú tanácsadás, ami nem az Ügytv. 5. § (3) bekezdése szerinti, ekként a kizárólagos ügyvédi tevékenység köréből kivett, kifejezetten nevesített valamely szaktanácsadás.

Jelen ügyben is erről van szó. Az irányadó tényállás szerint a terhelt kifejezetten „jogi tanácsadási feladatok elvégzését vállalta”, „a szerződések tartalmát jogi szempontból” tekintette át (elsőfokú ítélet 2. o. 5., 7. bek.).

Az irányadó tényálláshoz tartozó, ítéletszerkesztésből adódóan az indokolás más részében lévő ténymegállapítás szerint (BH 2006.392.) - tény az, hogy „a megbízási szerződésekben a megbízott által vállalt tevékenységek között jogi tanácsadás szerepelt, a jogügyletek pedig visszterhesek voltak” (elsőfokú ítélet 4. o. 4. bek.);

- „a terhelt díjazás ellenében megbízási szerződés alapján vállalta, hogy a szerződéseket tartalmi és formai szempontból áttekinti, azok megfelelnek-e a jogszabályi előírásoknak, és a terhelt ezen megbízásnak eleget is tett” (elsőfokú ítélet 6. o. 2. bek.).

Megjegyzi a Kúria, hogy - értelemszerűen - mindenképpen a kizárólagos ügyvédi tevékenység körébe tartozik a szerződéskötéssel kapcsolatos joggyakorlásra vonatkozó jogi tanácsadás [amit egyébként a 2007. január 1-jén kötött, 2008. december 31-ig szóló megbízási szerződés 1/g) pontja kifejezetten tartalmaz is; nyom. irat 307. o.].

Az indítványban foglaltak kapcsán rámutat ugyanakkor a Kúria arra, hogy az Ügytv. 5. § (1) bekezdés c) pontja szerinti jogi tanács adása és az Ügytv. 27. § szerinti okirati ellenjegyzés nem azonos fogalom. A jogi tanács adása abban találkozik az ellenjegyzéssel (amint az 5. § (3) bekezdése szerinti más tanácsadásokkal is), hogy jogi vonatkozása van, a jogszabályoknak megfelelésről szól.

Az ellenjegyzés nem önmagában, hanem az Ügytv. 5. § (1) bekezdés d) pontja szerinti iratkészítéssel együtt képezi kizárólagos ügyvédi tevékenység tárgyát. Az Ügytv. - a Pp. 196. § (1) bekezdés e) pontjával összhangban álló - 27. § (1) bekezdése szerint az ügyvéd ellenjegyzésével bizonyítja, hogy az okirat a felek kinyilvánított akaratának és a jogszabályoknak megfelel és az okiratban megjelölt

fél az iratot előtte, vagy helyette előt írta alá, illetőleg aláírását előtte vagy helyette előt saját kezű aláírásának ismerte el. Az Ügytv. 27. § (3) bekezdése szerint pedig az ügyvéd csak olyan okiratot láthat el ellenjegyzéssel, amely a saját vagy az irodája közreműködésével jött létre.

Az ellenjegyzés tehát ügyvédi tevékenység, azonban az iratkészítéstől fogalmilag nem választható külön. Önmagában álló jogosulatlan végzése esetén pedig nem zugírászat, hanem magán-, avagy közokirat-hamisítást valósíthat meg.

Az ellenjegyzés tehát - az Ügytv. 27. §-a értelmében - az ügyvédi iratkészítő tevékenység része. Utóbbiról viszont jelen ügyben - az irányadó tényállás szerint - nincs szó. Ekként az ellenjegyzés fogalmának irányadó tényállás szerint használata csupán a szignálás, láttamozás jelentéstartalmat hordozza, s nem következik belőle az Ügytv. 27. § szerinti okirati ellenjegyzéshez fűződő jelentéstartalom.

Nem helytálló az indítványnak a jogtanácsosi tevékenység, illetve a cégek jogi vonatkozású munkájára hivatkozása sem.

Kétségtelen, hogy a jogtanácsosi tevékenységről szóló 1983. évi 3. tvr. (Tvr.) 1. § (2) bekezdése alapján a jogtanácsos - a 2. § (1)-(2) bekezdése szerint munkaviszonyban vagy megbízás alapján - jogi tanácsot és tájékoztatást ad. Erre jogosultsága a Tvr. 3. § (1), illetve 21. § (1) bekezdése szerint csak a jogtanácsosi névjegyzékbe felvett jogtanácsosnak van.

Kétségtelen, hogy a Tvr. 16. § (1) bekezdése szerint a jogi végzettséggel rendelkező személy jogi előadóként foglalkoztatható és a Tvr. 16. § (3) bekezdése szerint rá a jogtanácsosra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni. A Tvr. 16. § (2) bekezdése szerint azonban a jogi előadó munkaviszonyban áll.

Következésképpen a terhelt tekintetében sem a jogtanácsos, sem pedig a jogi előadóra vonatkozó jogosultsági szabályok nem alkalmazhatók, közömbösek. A terhelt jogi tanácsadó tevékenysége sem a Bt., sem pedig a Bt.-vel szerződő társulás vonatkozásában nem tekinthető jogosult általának.

A Btk. 137. § 9. pontja alapján üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik.

Az üzletszerűség tárgyi és alanyi feltétele egyaránt adott.

Alanyi feltételként annak van jelentősége, hogy a bűncselekményből származó (bármekkora) haszon (saját célú) elérésére törekvésnek

egyben át kell fognia az ugyanolyan (vagy hasonló) jellegű bűncselekmény e célból történő ismételt (illetve ismétlődő) elkövetésére vonatkozó akaratelhatározást is.

Ezen szándék megállapítására következtetési alapot adhat - de nem önmagában - az elkövető életvitele, annak bűnöző jellege, jövedelmi helyzete, illetve a bűncselekményből származó haszon abban betöltött vagy betölteni szándékolt szerepe, aránya.

Ha a haszon reményében (s egyébként hasznot is realizálva) az ugyanolyan bűncselekmény hónapok múlva ismétlődő elkövetése bekövetkezett, akkor e körülményből már következik, hogy a magatartás szándéka az üzletszerű elkövetést is átfogta.

Kétségtelen, hogy mind a cselekmények időbeli távolisága, mind pedig pár napon belüli ismétlődése egyaránt lehetőséget adhat az alkalomszerűség, s így az üzletszerűség hiányára való következtetésre.

Az üzletszerűség esetében azonban - szemben a folytatólagossággal - nem a „rövid időközökben” való elkövetésnek, hanem a rendszerességnek van jelentősége. Ehhez képest pedig az ismétlődésig eltelt idő hossza önmagában véve közömbös.

A rendszeresség - így az üzletszerűség - hiányához az alkalomszerűség megállapítása vezethet. Az alkalomszerűséget viszont nyilvánvalóan kizárta teszi jelen ügyben az a körülmény, hogy a több éven át érvényben volt - időnként meghosszabbított - megbízási szerződésben kikötöttek szerint a terhelt tevékenységének ellenértéke havi rendszerességgel járó munkadíj volt.

Rámutat a Kúria, hogy az üzletszerűség megállapítása szempontjából közömbös a célzott haszonhoz hozzájutás, törvényi elvárás csupán a haszonszerzésre törekvés, ami jelen esetben a visszsterhes szerződés kötésével eleve megvalósult.

Következésképpen a felülvizsgálati indítvány valamennyi érve alaptalan.

A Be. 423. § (1) bekezdése alapján felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ami a felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható; felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 419. § (1) bek., 388. § (2) bek.].

Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-

külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a - minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül - kiszabott büntetés, illetve mértékének vitatására. A jogkövetkeztetések - így a bűnösség megállapításának - helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

Ezzel szemben a felülvizsgálati indítvány a bűnösség megállapítását sérelmező részében részben olyan eljárásjogi indokokra hivatkozott, melyek nem szerepelnek a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában konkrétan és kimerítően meghatározott, a felülvizsgálatra okot adó eljárási szabálysértések között.

Az indítványnak a terhelt általi magatartás kizárólag közbeszerzés körébe tartozására hivatkozása valójában az irányadó tényállás, illetve a bíróság mérlegelésének helyességét támadta, a bizonyítékok mikénti értékelését vitatta, átértékelését célozta, tényállástól eltérő körülményekre hivatkozott, és ezen keresztül kifogásolta a bűnösség megállapítását.

Ekként a Kúria a Be. 424. § (1) bekezdése alapján tanácsülésen eljárva - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2014. november 18.

Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Márki Zoltán s.k. előadó bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

írnok
BÉ